

OFFENTLIG EIERSKAP

Tematet offentlig eierskap må kunne sies å være en fulltreffer etter en sommer hvor industrimannen Kjell Inge Røkke har fått et sugerør inn i Oljefondet og statsminister Jens Stoltenberg har kalt opsjonsfallerte topper i det nye StatoilHydro for tillitsvalgte representanter for statlig eierskap i norsk næringsliv. I oljenæringen snakkes det for tiden om "chavezifisering" av norsk industri: Venezuela ser ut til å ha blitt det nye forbildet for den rødgrønne regjeringen som statlig eier i norske bedrifter.

Nå er det ikke Stat & Styrings oppgave å drive skandalejournalistikk, men å informere sine lesere på en kritisk og kreativ høyverdig måte om sider ved norsk politikk og forvaltning. Det vil vi også gjøre denne gangen, og begynner med å påpeke at det offentlige eierskapet i norsk industri er høyt sammenlignet med i andre land. Men hvordan skal vi måle hvorvidt dette er positivt eller negativt? Som tidligere industriminister Finn Lid uttalte til tidsskriftet Samtiden sist høst: "Det finnes de som mener at vi må være på børsen for å holde oss årvåkne. Jeg kan ikke se at vi var mindre årvåkne i min tid enn de er nå" (3-2006, s. 58).

Lid er 90 år og en nestor i norsk industri. Hans argument er ikke at staten skal eie bedrifter som "fungerer normalt", som han sier, men at det må skilles mellom innhold og tjenester i industripolitikken. "Staten bør ha kontroll over infrastrukturen og kommunikasjonssystemet" (s. 63). Han er heller ikke fremmed for at staten skal kunne tjene penger. Men i begge tilfeller kan det stilles spørsmål ved om hans partifelle, nærings- og handelsminister Dag Terje Andersen, handlet riktig da han på vegne av staten investerte 4,8 milliarder kroner i Aker Kværner tidligere i år. Røkke svarte med å si at han var imponert over næringsministerens handlekraft i saken – "avtalen er gjort i et langsiktig, evigvarende perspektiv" (NTB 22. juni 2007).

LOKALVALG?

I forkant av årets kommunestyre- og fylkestingsvalg kom det en rekke undersøkelser av forskjeller i tjenestetilbud mellom norske kommuner. Den siste var fra Forbrukerrådet, som kunne vise til store variasjoner i prisene på skolefritidsordningene her i landet. Men

også innen barnehagesektoren, helse- og sosialsektoren, og spesielt for eldre som trenger sykehjemsplass, har det vist seg at standarder og priser varierer. Dette har fått enkelte politikere og partier, i første rekke Fremskrittspartiet, til å kreve en sterkere sentralisering og rettighetsfesting i forhold til trygder og tjenester i den norske velferdsstaten. Er dette veien å gå for å bedre det offentlige tjenestetilbudet?

Mange forhold kan forklare denne variasjonen, blant annet kommunenes størrelse og inntektsgrunnlag samt den demografiske sammensetningen av befolkningen med hensyn til alder, utdanning og sysselsettingsstruktur. Ser vi for eksempel på den mest regulerte og standardiserte sektoren i den norske velferdsstaten, grunnskolesektoren, varierte brutto driftsutgiftene i 2006 mellom ca. 200 000 kroner per elev for den kommunen som hadde de høyeste utgiftene, til at ti prosent av kommunene brukte mindre enn 65 000 kroner per elev. Forskjellene i kommunenes ressursinnsats var enda større for helse- og sosialtjenester, og tendensen er at jo mer fristilt kommunene er i tjenesteproduksjonen, jo større forskjeller finner vi i ressursinnsatsen.

Dette trenger likevel ikke å bety at den enkelte får dårligere tjenester i kommuner som klarer å holde utgiftene nede enn i de kommunene hvor disse er høye. Tvert i mot kan det være slik at mer kommunalt selvstyre vil kunne gi bedre ressursutnyttelse i tunge sektorer som skole, helse- og sosialtjenester, fordi beslutningene vil bli tatt nærmere dem de gjelder av politikere som må stå til ansvar for de prioriteringene de gjør. Derfor er det gledelig at leder for Kontroll- og konstitusjonskomiteen i Stortinget, Løve Solholm, i dette nummeret av Stat & Styring sier at en endring er på gang når det gjelder å grunnlovsfeste det kommunale selvstyret i Norge.

VELFERDSSTATSMYTEN

Hvordan kan noen i det hele tatt bry seg om offentlig eierskap og opsjonsavtaler i offentlig eide bedrifter når en hardt skadet mann i velferdsstaten Norge ikke får bli med i ambulansen som kommer til stedet hvor

Foto: Morten Brakestad

han ligger? Ambulansepersonellet fra Ullevål universitetssykehus som kalte Ali Farah "din tulling", "ditt svin" og "din gris", og som ifølge vitner nektet å ta ham med seg fordi han tisset på seg, må være den verste blottstillingen av den norske velferdsstaten som noen gang er vist i media.

Hva skal vi med en velferdsstat dersom de som trenger hjelp mest av alle ikke får det? Hvem skal ta seg av mennesker som blir slått ned og som holder på å dø på åpen gate dersom ikke de som er betalt for å gjøre det er villige til å gjøre jobben sin? Hvordan kan vi i det hele tatt kalle det norske helse- og sosialvesenet en velferdsstat når dens profesjonsutøvere ikke har et snev av de etiske verdier og faglige normer vi forventer av dem? Ali Farah-saken er en skamplott på hele den norske velferdsstatens historie. At de aktuelle profesjonsutøverne i det hele tatt har turt å åpne munnen for å forsvare seg, viser bare hvor skammelig fattig den norske velferdsstaten er blitt på normer og verdier.

Det er bare en ting å lære av denne saken: det er at etikk og moral må komme sterkere inn i de profesjonsutdannelsene det her er snakk om.

Jan Ole Aune

Ansvarlig redaktør